

Det lokala arbetet i Botkyrka

En jämförande studie av två områdesgrupper
i Fittja och Tullinge

Hassan Hosseini-Kaladjahi

Skriften kan beställas från
Mångkulturellt centrum, Botkyrka
147 85 Tumba
Tel: 531 850 21
E-post: info@mkc.botkyrka.se
www.mkc.botkyrka.se

Det lokala arbetet i Botkyrka
© Mångkulturellt centrum och författaren 2006
Mångkulturellt centrum 2006:7 ISSN 1401-2316
Grafisk form Vendela Heurgren
Omslagsfoto Andrzej Markiewicz
Tryck av Tryckeriet Botkyrka kommun 2006
ISBN 91-88560-67-8

Innehåll

Bakgrund	1
Studiens syften	1
Studiens metoder	3
Beskrivning av områdesgrupperna i Botkyrka kommun	4
Beskrivning av arbetsorganisation och arbetsmetoder i Fittjas och Tullinges områdesgrupper	6
Analys av områdesgruppernas organisation, arbetsuppgifter och arbetsmetoder	11
<i>Områdesgruppernas arbetsorganisation</i>	11
<i>Samverkan mellan organisationer</i>	16
<i>De boendes delaktighet</i>	19

Bakgrund

År 2005 lämnade Mångkulturellt centrum in en ansökan till Botkyrka kommun om att studera två områdesgrupper i kommunen: områdesgruppen i Fittja och områdesgruppen i Tullinge. Dessa två områdesgrupper valdes ut för studien därför att den första var aktiv i en kommundel som var den invandratätaste medan den andra var aktiv i en kommundel som var den invandrarglesaste. Med hänsyn till finansieringsbrist för att studera alla områdesgrupperna i kommunen avsåg man att studera två kommundelar med olika förutsättningar skulle ge bättre resultat för studien än att välja ut dem slumpmässigt.

Ansökan omfattade tre nivåer. Första nivån var att studera områdesgruppernas roll i relation till kommunens ordinarie organisation. Den andra nivån var att studera områdesgruppernas roll i relation till lokalbefolkningen. Den tredje nivån var att studera grupper eller organisationer med liknande roll i andra delar av Sverige eller i andra länder för att föreslå förbättringar i gruppernas organisation. Kommunen fastnade för de två första nivåerna och beviljade medel för dessa.

Studiens syften

Det finns flera syften med uppdraget; att studera:

- Hur de sociala och etniska förutsättningarna i de två kommundelarna präglar områdesgruppernas arbetsuppgifter och arbetsmetoder.
- Hur man kan utveckla överensstämmelsen mellan de förutsättningar som finns i kommundelarna och arbetsmetoden som används i områdesgrupperna.
- Hur förankrad är varje områdesgrupp hos lokalbefolkningen i kommundelen där gruppen är aktiv?
- Vilka informationskanaler används i varje områdesgrupp för att nå befolkningen?
- Vilka andra kanaler behövs för att nå grupperna som ligger utanför de existerande kanalernas räckvidd?
- Vilka förväntningar har lokalbefolkningen på områdesgrupperna?
- Hur kan dessa förväntningar förverkligas på bästa möjliga sätt utan att strida mot kommunens existerande regler och förutsättningar?
- Hur är områdesgruppens arbetsorganisation anpassad till lokalbefolkningens förväntningar?

Studiens metoder

Metoderna som använts i studien är deltagande observation, intervjuer med nyckelpersoner och inläsning av skriftligt material.

Som deltagande observatör har jag suttit i de två områdesgrupperna (Fittja och Tullinge) och följt arbetsprocessen sedan medlen för studien beviljades.

För att fördjupa studien och höra de deltagandes personliga åsikter om områdesgruppernas funktion, styrkor och svagheter har jag individuellt intervjuat nästan alla personer som suttit i grupperna.

För att komplettera bilden och förstå lokalbefolkningens kunskap och uppfattning om områdesgrupperna har jag intervjuat personerna som ansvarar för föreningar i två kommundelar. Ansvariga för föreningar har valts ut för intervjuer därför att de har antagits vara de aktivaste personerna i kommundelarna och har per definition störst kunskap om gruppernas aktivitet. Jag har antagit att om dessa personer inte vet någonting om områdesgruppernas existens och aktivitet då är bristande kunskap ännu mer bland vanliga medlemmar och de andra som inte är aktiva i föreningar.

Enligt namnlisterna som vi fått från kommunens Kultur och fritidsförvaltning är 22 föreningar aktiva i Fittja och 29 föreningar aktiva i Tullingen. Från den första gruppen har 7 personer och från den andra gruppen har 11 personer intervjuats. Den första gruppen har jag intervjuat själv och den andra gruppen har intervjuats av sociologen Kristin Åkesson. Resten har vi inte kunnat intervjuas därför att personerna inte var villiga att intervjuas eller har det visat sig omöjligt att ta kontakt med dem. En del av intervjuerna har gjorts öga mot öga och en del per telefon.

I Båda fall (intervjun med deltagande i områdesgrupperna och intervjun med föreningsansvariga) har intervjuerna varit ostrukturerade. Vi har försökt att förstå möjligheterna och svårigheterna genom intervjupersonens ögon så långt det varit möjligt.

En annan källa till kunskap som används i studien är skriftligt material som producerats av områdesgrupperna själva eller av andra aktörer om områdesgrupperna.

Viktigare än allt detta är dock erfarenheter som samlats av författaren under en lång tid - från 1997 till 2004 - för att utvärdera olika statliga satsningar, från Blommansatsningen genom Fittjasatsningen till Storstadssatsningen. Dessa

har gjorts genom deltagande observation, intervjuer med nyckelpersoner, inläsning av producerat material samt två enkätundersökningar i Fittja. Områdesgrupperna i Botkyrka kommun har alltid varit de viktigaste aktörer som, i samarbete med de andra enheterna i kommunen, har genomfört statliga satsningar. Användning av dessa erfarenheter är orsaken till vissa upprepningar av de tidigare rapporterna i denna rapport.

Det skulle vara önskvärt att göra deltagande observation i förvaltningarnas ledningsgrupper eller intervjua personerna som sitter i dessa grupper. Orsaken till denna önskan är att, som vi kommer att berätta senare, resultatet från diskussionerna i områdesgrupperna tas upp i dessa grupper för att höja samverkan mellan förvaltningarna.

Det skulle också vara önskvärt att göra enkätundersökningar i båda kommundelarna för att få veta vilken andel av invånarna som känner till områdesgrupperna och vilken andel av personerna som känner till grupperna och har kontakter med dem. Detta var dock omöjligt inom den beviljade finansiella ramen.

Beskrivning av områdesgrupperna i Botkyrka kommun

Områdesgrupper under namnet "planeringsgrupper" har funnits i Botkyrka sedan tre decennier tillbaka. Personerna som i praktiken deltog i dessa grupper skiftade under olika tider. I skriftligt material nämns lokala chefer inom de "mjuka" förvaltningarna samt företrädare för fritidsgårdarna, Botkyrkabyggen, landstingets primärvård, närpolisen, kyrkan och SL som medlemmar i grupperna. Under planeringsgrupperna fanns områdesgrupper som var olika nätverksgrupper bestående av fältpersonal från samma organisationer.

Planeringsgruppernas och områdesgruppernas huvuduppgifter var att främja barns och ungdomars levnadsvillkor inom varje geografiskt område. De arbetade länge som samordnare för förvaltningarna i barn- och ungdomsfrågor och som samordnare för stadsförnyelseprojekt.

Under Blommansatsningen, med hjälp av finansiering från satsningen, fick båda grupperna mer organisatorisk form. Deras arbetsuppgifter utvidgades från barn- och ungdomsfrågor till andra lokala frågor i kommundelen och de blev i praktiken samordnare för satsningen på kommunnivå.

Under Fittjasatsningen fick de tidigare planeringsgrupperna namnet områdesgrupper och de tidigare områdesgrupperna namnet arbetsgrupper. Med finansiering från Fittjasatsningen och sedan Storstadssatsningen fick grupperna mer ordning och kunde experimentera med olika organisatoriska former. En områdesutvecklare anställdes för varje grupp som också fick sitt eget informationsblad. Alla grupper fick en gemensam informationsansvarig.

Ännu mer förstärkning kom när två förvaltningschefer fick uppdraget från kommunledningen att sitta i varje områdesgrupp. En av förvaltningscheferna vars arbetsområde var relevant för områdets problematik valdes ut som ordförande för gruppen. Den andra förvaltningschefen tillsammans med representanter från andra förvaltningar satt i grupperna. Barn- och ungdomsförvaltningens områdeschefer fick viceordföranderollen för grupperna.

Man bestämde också att personerna som sitter i områdesgrupperna ska ha en hög position i sina förvaltningar och sitta i förvaltningens ledningsgrupp. Med ett sådant beslut ville man förstärka gruppernas beslutsförmåga samt förstärka relationen mellan områdesgrupperna och olika förvaltningar i kommunen.

Gruppernas finansiella förutsättningar har varierat beroende på om de fått

pengar från statliga satsningar. Nu har varje grupp 30 000 till i sitt förfogande som används för vardagliga möten. Varje grupp disponerar 280 000 kronor som är placerade hos kommunledningsförvaltningarna. Dessa pengar används för finansiering av olika projekt eller aktiviteter som anordnas av lokala tjänstemän, föreningar eller enskilda individer.

För närvarande finns områdesgrupperna i följande kommundelar: Fittja, Alby, Hallunda/Norsborg, Tumba, och Tullinge. Områdesgruppernas viktigaste uppgifter kan sammanfattas som följande:

- Utveckla samarbetet mellan kommunens förvaltningar om kommundelen där de är verksamma.
- Utveckla samarbetet mellan den kommunala administrationen och de andra organisationerna som har verksamheter i kommundelen (polisen, landstinget, privata sektorn osv.)
- Etablera en kontinuerlig dialog med lokalbefolkningen för att hitta rimliga kanaler för deras deltagande i kommundelens förändringsarbete.

Konkreta arbetsuppgifter som är lämpliga för områdesgrupperna har alltid varit en diskussionsfråga. Det har varit svårt, och ibland kontroversiell, att bestämma vilka arbetsuppgifter hör till hemma i områdesgrupperna och vilka arbetsuppgifter som ligger utanför deras område. Dock efter en ganska utdragen direkt och indirekt diskussion har deras arbetsområde enligt ett dokument från kommunledningen definierats som: trygghet, folkhälsa och delaktighet.

Beskrivning av arbetsorganisation och arbetsmetoder i Fittjas och Tullinges områdesgrupper

Trots gemensam inriktning - trygghet, folkhälsa och delaktighet - som gäller alla områdesgrupper i kommunen, varierar innehållet i praktiken i olika kommundelar. Denna variation är en återspeglning av kommundelarnas förutsättningar. Fittja och Tullinge är inte undantag.

Som sagts tidigare är Fittja den invandrartätaste kommundelen i Botkyrka. Andelen personer med utländsk bakgrund var 65 % i slutet av år 2005, de flesta från utomeuropeiska länder (82 % av personerna med utländsk bakgrund). Motsvarande siffror för hela Botkyrka var 36 % respektive 60 % och för Tullinge 17 % respektive 26 %. Befolkningen i Fittja är yngre jämfört med de andra kommundelarna i Botkyrka. Andelen personer yngre än 19 år är 30 % i Fittja. Motsvarande siffran för hela Botkyrka är 28 % och för Tullinge är 28 %.

Kommundelen är också den fattigaste i kommunen. År 2004 hade 87 % av personer över 16 år en inkomst under 240 000 kr, 13 % var förtidspensionärer. År 2003 var endast 51 % förvärvsarbetande. Utbildningsmässig hade endast 16 % av befolkningen mellan 25-64 år eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffror för hela kommunen var 69, 10, 70 respektive 25 procent och för Tullinge 52, 6, 83 respektive 38 procent (kommunens hemsida: områdesstatistik)

Som en direkt eller indirekt konsekvens av denna befolkningssammansättning och fattigdom kan man se sämre hälsa, högre kriminalitet (mest i form av nedskräpning och skadegörelse), färre elever med godkänt betyg och lägre deltagande i nationella och regionala val (se områdesgruppens senaste ettårsplan 2005-08-22). Tvärtemot, förmodligen på grund av islamisk bakgrund, är alkoholmissbruk bland ungdomar i Fittja lägre än genomsnittet för hela kommunen och Tullinge.

Arbetsuppgifterna i Fittjas områdesgrupp är anpassade till denna verklighet. Störst tid av gruppens arbete går till att diskutera, förebygga och lösa barn- och ungdomsproblem i Fittja; särskild vad gäller utbildning, arbetslöshet, och kriminalitet.

Tullinge har andra förutsättningar. Som statistiken ovan visar är andelen personer med utländsk bakgrund, särskilt från icke-europeiska länder, lägst i Tullinge. Förvärvsarbetandet, inkomst- och utbildningsnivå är betydligt

högre än genomsnittet i kommunen och arbetslösa och förtidspensionerade är betydligt färre än genomsnittet i kommunen.

Tullinge brottas dock med andra svårigheter. Kommundelen är nyetablerad och till största delen har den vuxit fram under de senaste åren. I kommundelen finns det många vägar som korsar varandra. Det finns vägar som inte är tillräckligt skyltade eller har otydliga och icke-fungerande skyltar. Området är också omringat av flera vägar med ganska hög trafik. Trafiktryggheten är således en av de viktigaste frågor som diskuteras i gruppen.

Det finns också planer för ytterligare expansion i kommundelen. År 2006 startar byggandet av nya bostäder i form av villor, radhus, bostadsrätter och hyresrätter i närområdet Riksten. Dessa bostadsområden kräver inplanering av skolor, förskolor, parkeringsplatser, fritidsverksamheter osv. Detta är en annan viktig fråga som diskuteras i Tullinges områdesgrupp.

De boende i Tullinge är äldre jämfört med Fittja och med hela kommunen. Andelen äldre än 64 år är 12 % av hela befolkningen i denna kommun. Motsvarande siffran är 11 % för hela Botkyrka och 9 % för Fittja. Frågor som gäller specifikt äldre personer – tillgång till medicin, hemhjälp osv. – är därför den tredje viktigaste arbetskategori som är relevant för områdesgruppen i Tullinge.

Tullinge avviker också negativt från de andra kommundelarna när det gäller alkoholkonsumtion bland ungdomar. Enligt en undersökning gjort av polisen konsumerar ungdomar i Tullinge mer alkohol än genomsnittet för hela kommunen. Samtidigt är rasism bland ungdomar i Tullinge mer förekommande än i kommunens andra delar. Dessa uppgifter har aktualitet i diskussionen i Tullinges områdesgrupp.

Denna anpassning av arbetsuppgifterna till områdenas problematik är inte en slump. Kommundelens akuta frågor aktualiseras inte bara av förvaltningsrepresentanter, områdesutvecklare och medborgarkontor, utan också av olika undersökningar som presenteras i grupperna. Under tiden som jag suttit i områdesgrupperna har flera undersökningar om trygghet, folkhälsa osv. presenterats och diskuterats i områdesgrupperna. Dessutom är kommunens statistik, som delvis presenterades ovan, grunden till gruppernas arbete och deras planer för framtiden.

Kommundelarnas förutsättningar avspeglas också i sammansättningen av representanterna i områdesgrupperna. I Fittja sitter vanligtvis två representanter från Socialförvaltningen, en representant (förvaltningschef) från Miljöförvaltningen, en representant från Tallidsskolan, en representant från Fittjaskolan, två representanter från Barn- och ungdomsförvaltningen,

två representanter från medborgarkontoret, en representant från Ungdomens hus, en representant från Botkyrkabyggen, en representant från Kultur- och fritidsförvaltningen och två representanter från Föreningsrådet.

En av representanterna från Socialförvaltningen är ordförande i gruppen. En av representanterna från Barn- och ungdomsförvaltningen (som är förvaltningens områdeschef i Fittja) är viceordförande. Den andra representanten är sekreterare. En av representanterna från Medborgarkontoret är anställd som områdesutvecklare och den andra representerar medborgarkontoret i Fittja. Områdesutvecklaren är länken mellan gruppen och de boende (mer om detta senare)

Områdesgruppen i Fittja har experimenterat med olika organisationsformer under tiden som den varit aktiv i kommundelen. För närvarande räknas fyra arbetsgrupper till Fittjas områdesgrupp:

- Trygghetsgruppen: med representanter från Botkyrkabyggen, Ungdomens Hus, Fittjapulsen, Lugna gatan (2 personer.), Centrum föreningen, Fittja skolan (2 personer), Socialförvaltningen, Tekniska förvaltningen samt områdesutvecklaren.
- Folkhälsogruppen: med representanter från vårdcentralen, Hälsoteamet, Öppna förskolan (2 personer), Barnvårdscentralen (2 personer), Reagera, Tallidsskolan samt områdesutvecklare.
- Informationsgruppen: representanter från medborgarkontoret, Botkyrkabyggen, Ungdomens hus samt områdesutvecklaren
- Nätverksgruppen: Fittjaskolan (5 personer), Social förvaltningen, , Fittjapulsen, Ungdomens hus (2 personer), Lugna gatan (2 personer) samt områdesutvecklaren. Polisens representant bjuds in till möten.

Man måste tillägga att ovanstående grupper har funnits länge i Fittja som olika nätverksgrupper utan att ha direkt organisatorisk koppling till Fittjas områdesgrupp. Undantag är Informationsgruppen som är ny och inrättad av områdesgruppen. Det är på försök från områdesgruppens sida att förvandla informationsgruppen till en del av gruppens organisation. Frågan diskuteras fortfarande. Det finns oklarheter särskilt vad gäller Nätverksgruppen vars arbetsuppgifter inte är definierade (se gruppens mötesprotokoll 06-04-20)

I områdesgruppen i Tullinge sitter vanligtvis en representant från Tekniska förvaltningen, en representant från Barn- och ungdomsförvaltningen, en representant (förvaltningschef) från Serviceförvaltningen, en representant från Vård- och omsorgsförvaltningen, en representant från Kultur- och fritidsförvaltningen, två representanter från medborgarkontoret, en representant från Botkyrkabyggen, en representant från Socialförvaltningen och en representant från kyrkan.

Representanten från tekniska förvaltningen är ordförande för gruppen. Representanten från Barn- och ungdomsförvaltningen (som är förvaltningens områdeschef i Tullinge) är viceordförande. En av representanterna från medborgarkontorsförvaltningen är gruppens sekreterare och de andra är anställda som områdesutvecklare. Områdesutvecklaren är länken mellan gruppen och de boende.

Till skillnad från Fittja där områdesutvecklaren arbetat heltid från början av sin anställning arbetar områdesutvecklaren i Tullinge deltid. Resten av hans tid ägnas åt demokratiarbete på kommunal nivå. På senaste tid efter anställningen av en demokratiutvecklare i kommunen har hans tjänst utökats till en heltidstjänst. Det finns inga arbetsgrupper kopplade till Tullinges områdesgrupp.

Båda grupperna får ofta besök av personer som inte tillhör grupperna. Det rör sig om personer vilkas intressen är under diskussion i områdesgrupperna (till exempel personer som söker pengar för sina projekt), personer som söker lokalt stöd, ofta i form av kunskap (t. ex. någon från polisen som vill initiera en åtgärd i kommundelen, eller ett företag som vill expandera) eller personer som bjuds in av områdesgruppen för att ge information (t.ex. en forskare som gjort en undersökning gällande kommundelen eller en tjänsteman från kommunen).

Arbetsmetoderna är lika i vissa avseende och olika i andra. Varje möte börjar med en rundgång för att höra vilka frågor som är aktuella i olika förvaltningar och andra lokala organisationer. Områdesutvecklaren tar upp frågor som är aktuella bland de boende. Planering och avrapportering är standardiserade för alla områdesgrupper. Dagordning formuleras i båda grupperna av områdesutvecklaren, gruppens ordförande och viceordförande.

I båda grupperna finns en strävan att ta vara på de boendes egna resurser och mobilisera dessa resurser åt samma håll. Men detta görs på olika sätt i de två områdesgrupperna. I Tullinge arbetar gruppen mest tematiskt och i form av aktioner. Man försöker organisera de boende när en fråga aktualiseras. De två grupperna som är involverade i Tullinges områdesarbete – ungdomsråd och äldreåd – har organiserats med stöd från områdesgruppen för att tillfredsställa behoven: alkoholproblem och ökande rasism bland ungdomar och vardaglig hjälp bland äldre. Detta sätt att arbeta kräver inte permanenta organisationer.

I Fittja är besökandet och utforskandet de dominerande metoderna. Man försöker samla information om områdets styrka och svagheter genom att besöka olika samlingsplatser eller bjuda boende till dessa platser. Genom detta sätt att arbeta försöker man komma till bukt med svårigheterna som inte visar sig direkt i statistiken. Man vill också förstå vilka arbetsuppgifter som ska

prioriteras.

I Tullinge sker informationsflödet mest i skriftlig form, medan det i Fittja är de personliga kontakterna som är dominerande. I båda metoderna ser man kommundelens stämpel. Som den presenterade statistiken visar bor i Tullinge i stort sätt etablerade familjer med högre utbildning som har kunskap om kommunens organisation och dess arbetsfördelning. Dessa personer vet vilken del av organisationen man vänder sig till när man behöver hjälp. De vet också att kräva att organisationen utför sitt arbete. Sagt med andra ord är kommunens organisation anpassad till de boende i Tullinge.

I en sådan situation är det bara vardagliga frågor som blir kvar för områdesgruppen och dessa frågor kräver också vardagliga lösningar. Kanaliseringsarbetet från områdesgruppen till kommunens organisation och andra lokala organisationer går ner till lägsta nivå. I en sådan situation räcker det också med det skriftliga informationsflödet.

Situationen är annorlunda i Fittja. I Fittja bor mindre etablerade familjer. Invånarna har lägre utbildning och mindre kunskap om kommunens organisation. Invånarnas livssituation är mer rörlig och mer komplicerad. Kort sagt har folk i Fittja mer problem och mindre resurser. Kommunens organisation är mindre anpassad till de boendes behov. Och de boende kräver vanligtvis mindre från organisationen.

I en sådan situation räcker det inte bara med ett löpande vardagligt arbete. Utforskning, utbildning och kanalisering behövs. Det räcker inte heller med skriftliga informationsflöden. Personliga kontakter och besök är en nödvändig del av arbetet. Det är inte överdrivet att säga att den viktigaste delen av Fittjas områdesgrupps arbete går till icke formel utbildning och hjälp med att adressera folks ärenden till de rätta organisationerna. Vi kommer att diskutera sådana frågor på kommande sidor; att uppgifter som kan kallas integrationsuppgifter även fyller en del av de andra organisationernas och föreningarnas arbetstid.

Analys av områdesgruppernas organisation, arbetsuppgifter och arbetsmetoder

I beskrivningen av områdesgrupperna i Botkyrka kommun har jag diskuterat att områdesgruppernas viktigaste roll är att förstärka samverkan mellan olika lokala organisationer och förstärka samverkan mellan lokala organisationer och boende. På kommande sidor ska jag analysera hur områdesgrupperna har arbetat med dessa uppgifter. För att göra denna analys behöver jag dock diskutera hur områdesgrupperna fungerar med de organisationer som de har, vilka styrkor och svagheter finns i de organisationerna och hur organisationerna kan rättas till för att fungera bättre. Resten av denna rapport ska alltså ägnas åt de tre områdena: områdesgruppernas arbetsorganisation, områdesgruppernas roll i att förstärka samverkan mellan organisationer och områdesgruppernas roll i att förstärka samverkan mellan organisationer och boende.

Områdesgruppernas arbetsorganisation

Under tiden som områdesgrupperna funnits har deras arbetsorganisationer utvecklats från lösa nätverk till en del av kommunens organisation. Denna utveckling har särskilt skett med hjälp av stöd från statliga satsningar och senare med stöd från kommunens ledning. Nu är man berättigad att hävda att det finns en horisontal organisation gentemot den etablerade vertikala organisationen. Trots det kan man inte hävda att denna organisation är väletablerad och väldefinierad.

Det finns fortfarande inga kriterier för att definiera vem som ska sitta i gruppen och vem som inte ska sitta. Som sagts tidigare består, enligt officiella dokument, medlemmarna i områdesgrupperna "av lokala chefer inom de 'mjuka' förvaltningarna samt företrädare för fritidsgårdarna, Botkyrkabyggen, landstingets primärvård, närpolisen, kyrkan och SL". Enligt områdesgruppens protokoll i Fittja, bortsett från kärngruppen (ordföranden, viceordföranden, områdesutvecklaren och sekreteraren) och gäster, har i praktiken 25 personer deltagit i kommunandelens områdesgrupp från januari till december 2005. Dessa personer har representerat följande enheter och organisationer:

Medborgarkontoret i Fittja (2 personer), Barn- och ungdomsförvaltningen (3 personer: från Fittjaskolan och Tallidsskolan), Kultur- och fritidsförvaltningen (6 personer: från Fittjas bibliotek, fritidsgård och själva förvaltningen), Socialförvaltningen (2 personer: från ungdomens hus, familjecentralen

och vuxenheten), Tekniska förvaltningen (2 personer), Arbete - och utbildningsförvaltningen (2 personer: från vuxenutbildning), Vård - och omsorgs förvaltningen (en person), Miljöförvaltningen (en person), Hälsoteamet (3 personer), föreningsrådet (4 personer), Botkyrkabyggen (1 person). Enligt områdesgruppens protokoll i Tullinge, bortsett från kärngruppen (ordföranden, vice- ordföranden, områdesutvecklaren och sekreteraren) och gäster, har i praktiken 16 personer deltagit i kommunandelens områdesgrupp från januari till december 2005. Dessa personer har representerat följande enheter och organisationer:

Barn – och ungdomsförvaltningen (3 personer: från olika skolor), Tekniska förvaltningen (4 personer), Kultur och fritidsförvaltningen (3 personer: från bibliotek och fritidsgård), Utbildnings – och arbetsmarknadsförvaltningen (1 person: från Tullinge gymnasium), Serviceförvaltning (1 person), Socialförvaltningen (1 person), Vård - och omsorg förvaltningen (1 person), Botkyrkabyggen (1 person) och Tullinge församling (1 person).

Bland deltagande i Fittjas områdesgrupp, igen bortsett från kärngruppen, har endast 3 personer varit närvarande mer än hälften av de 14 möten som har räknats. De är personer som representerar fritidsgården, Ungdomens hus och Botkyrkabyggen. Antalet personer som har deltagit i mer än hälften av 10 möten i Tullinge är 4 personer representanter för Serviceförvaltningen, Socialförvaltningen, Botkyrkabyggen och Tullinge församling.

Bristande närvaro är delvis resultatet av den höga omsättning som varit i grupperna. Någon har slutat och någon har ersatt honom/henne. Efter kommunledningens direktiv att deltagarna i grupperna ska ha en så hög position som att sitta i förvaltningens ledningsgrupp, har man bytt ut personer som inte sitter i ledningsgrupper mot personer som gör det. Den viktigaste orsaken är dock den bortprioritering som gjorts av olika personer.

Det finns olika interrelaterade förklaringar för bortprioritering. Den främsta förklaringen är att trots förbättringar har områdesgrupperna inte förankrats tillräckligt i förvaltningarna. Förvaltningsansvariga tar inte områdesgruppen på allvar eller är inte övertygade om deras nytta. I sådana fall väljer representanterna att delta i områdesgrupperna när de inte har annat att prioritera i sin "hemförvaltning". Termen "hem" berättar själv med all tydlighet orsaken till prioriteringen. En sådan förankring saknas även bland själva individerna:

'Jag vet inte varför jag sitter här. Jag sitter här därför att jag har sagt att jag ska göra det'

Eller ett uttalande från en representant i kärngruppen i områdesgrupperna:

'När vissa medlemmar kommer hit första gången frågar de: vad ska jag göra här? Vi svarar dem: du skulle frågat din chef i förvaltningen innan du kom hit'

Den andra förklaringen är otydlighet i arbetsfördelningen mellan förvaltningarna (vertikala organisationen) och områdesgrupperna (horisontala organisationen). Områdesgruppernas arbetsområde har delvis tydliggjorts genom de senaste direktiven som begränsar detta till trygghet, folkhälsa och delaktighet. Dessa begrepp är dock fortfarande för allmänna för att specificera vem som ska gör vad.

Denna otydlighet, sannolikt på grund av områdesgruppernas brist på beslutfattandemandat, har hittills inte lett till några allvariga konflikter mellan områdesgrupperna och förvaltningarna, men det har lett till vissa klagomål och interna protester i områdesgrupperna. Den senaste protesten handlade om bristande samordning mellan Kultur- och fritidsförvaltningen och Fittjas områdesgrupp, något som ledde till nerläggning av Fittja Familjefestival. På grund av bristande samordning under förberedelse av Hoodfredsfestivalen hade Kultur- och fritidsförvaltningen inte lagt märke till att precis samma datum som Hoodfredsfestivalen gick av stapeln hade Fittja haft sin Familjefestival i flera år.

Den tredje förklaringen är vissa förvaltningars omfattande arbetsuppgifter som inte kan tacklas på kommundelnivå. Det bästa exemplet på detta är Arbetsmarknads- och Utbildningsförvaltningens frånvaro från nästan alla områdesgrupper. För aktiviteter med teman som sysselsättning och gymnasieutbildning gör denna förvaltning bedömningen att områdesgruppen vare sig ger någonting intressant till förvaltningen eller får ut någonting intressant av den. Denna förklaring gäller även vissa regionala och nationella organisationer.

Slutligen är den fjärde förklaringen kommunledningens direktiv om att personer med högre positioner ska sitta i områdesgrupperna. Det vill säga personer som representerar förvaltningarna ska ha så höga positioner som att sitta i förvaltningarnas ledningsgrupper. Personer med höga positioner har självklart mindre tid och är mera benägna att prioritera arbetet som gäller den egna förvaltningen.

Den sista förklaringen får särskild tydlighet genom en koppling till den tredje förklaringen. En förvaltning som Arbetsmarknads- och Utbildningsförvaltningen som inte har några lokala aktiviteter måste skicka fem personer med höga positioner till fem områdesgrupper i kommunen, vilket är mycket tidskrävande för förvaltningen.

Att bidra till större ordning och stabilitet i områdesgrupperna kräver arbete på alla de områden som förklarar bortprioriteringen: 1) Att förankra områdesgruppernas arbete mer i kommunens förvaltningar. 2) Att tydliggöra arbetsfördelning mellan områdesgrupperna och förvaltningarna, 3) Att fundera över vilka förvaltningar och andra organisationer som ska representeras i grupperna, 4) Att tänka över direktiven som säger att representanterna ska vara personer med högre position.

De första två problemen - att förankra grupperna i förvaltningar och tydliggöra arbetsfördelning mellan grupperna och förvaltningarna – kan inte lösas på en gång. Det är långa processer som tar sin tid. Man kan likna det vid fördelningen av arbetet mellan medborgarkontoren och de kommunala förvaltningarna, en fördelning i Botkyrka kommun under ganska lång tid. Man kan dock hitta lösningar för de två andra problemen inom en snar framtid, trots att deras fullkomliga lösning sammanfaller med lösningen av de andra problemen.

Enligt min bedömning behöver inte alla förvaltningarna representeras i områdesgrupperna. Det räcker med dem som har en vital koppling till kommundelen. Det är heller inte nödvändigt att alla som sitter i områdesgrupperna ska ha en hög position, så hög som att sitta i förvaltningarnas ledningsgrupper. Det räcker med personer som har högsta positioner i kommundelen. Man kan även fråga sig varför den andra förvaltningschefen som inte har ordföranderollen i gruppen inte kan ersättas av en annan person med lägre position från samma förvaltning. Jag kommer att diskutera på kommande sidor om man inte genom att välja personer med högre positioner utan lokal förankring går emot demokratitanken, som egentligen ingår i områdesgruppernas uppdrag.

Det är bäst att lyssna på rösterna från verkligheten; hur det i praktiken har fungerat i områdesgruppernas organisation under den tid som de har existerat i kommundelarna. Trots direktiven från kommunledningen har vissa förvaltningar (till exempel Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen) sällan representerats i områdesgrupperna. Och trots direktiven deltar (måste) personer i områdesgrupperna (till exempel från Ungdomens hus i Fittja) som inte sitter i förvaltningarnas ledningsgrupper. Man ska förstås kompensera de utelämnade representanterna med att bjuda in dem när de behövs, precis på samma sätt som man gör idag med andra enheter eller organisationer.

Fittja har ytterligare en organisationsuppgift att brottas med. Det är att tydliggöra relationen mellan områdesgrupper och nätverksgrupper. Vem ska göra vad och vilka relationer ska finnas mellan dem? Mer än så kan jag inte säga om dessa relationer, därför att jag inte har följt nätverksgruppernas arbete.

I relationen mellan områdesgrupperna och förvaltningarna finns en fråga

till som ska diskuteras här. Det finns ett önskemål bakom direktiven om att personer med högre position ska sitta i områdesgrupperna – att de ska ta diskussionerna från områdesgrupperna till förvaltningarnas ledningsgrupp. Det ska följaktligen förstärka samarbetet mellan områdesgrupperna och förvaltningarna å en sida och mellan själva förvaltningarna å andra sidan för att inga frågor ska hamna mellan stolarna.

Det är svårt att bedöma hur mycket denna önskan i praktiken kan förverkligas. När man frågar förvaltningsrepresentanterna om de själva tar upp de diskuterade frågorna i sina förvaltningar är svaret "ja". Men när man frågar de personerna som inte sitter i ledningsgrupperna är svaret "nej" eller "i bästa fall". Upprepade diskussioner om denna fråga i själva områdesgrupperna visar också på en skepticism till ambitionens förverkligande.

Även om vi tror på representanternas version kvarstår fortfarande frågan: varför har representanterna inte lyckats med att övertyga de andra om att de diskuterade ärendena ska kanaliseras till förvaltningarna? De som sitter i områdesgrupperna borde alla vara säkra på att deras arbetsresultat ger någonting till kommunens organisation och följaktligen till kommunens servicetagande.

Sist men inte minst ska här diskuteras områdesgruppernas mandat i relation till kommunens administration. Som sagts tidigare kan områdesgrupperna fatta beslut om summan som placerats i kommunledningsförvaltningen och som står till deras förfogande. Denna summa har gått upp under tiden från nästan noll till knappt 300 000 kronor. Det är angeläget att fråga varför dessa pengar inte kan placeras på själva områdesgruppernas konto, med gruppens ordförande som ansvarig eller kanske ordförande/viceordförande och områdesutvecklare som gemensam ansvarig. Med en sådan placering minskar byråkratin och ökar smidigheten i arbetet.

Man får också ställa sig frågan varför resurserna som står till områdesgruppernas förfogande inte kan vara större än de är, särskilt i Fittja. Områdesgrupperna gör sina uppgifter på två sätt: 1) De kanaliserar stora och strategiska arbeten till relevanta förvaltningar och andra lokala organisationer. Till denna uppgift behöver de inga resurser. 2) De gör själva mindre uppgifter eller finansierar andra som gör dem. Den andra typen av arbete – i form av akuta uppgifter eller speciella uppgifter som inte får plats i kommunens ordinarie verksamhet – finns ett större behov i Fittja och således kräver detta större resurser.

Områdesgruppernas kostnader kan ses som slöseri om man studerar dem under kort tid. De är dock lönsamma när man ser på dem långsiktigt. Arbetet som görs av områdesgrupperna angriper problemen i tid och förhindrar

dem att växa till stora problem. Följaktligen avlastas kommunen genom detta strategiska arbete.

Samverkan mellan organisationer

En av de två viktigaste arbetsuppgifterna för områdesgrupperna är att förstärka samarbetet mellan olika organisationer som är aktiva i kommundelarna: kommunens egna enheter, lokala enheter från regionala och nationella organisationer (försäkringskassan, arbetsförmedlingen, polisen osv.) och privata sektorn. I detta kapitel ska jag diskutera hur de två områdesgrupperna lyckats med att tillfredsställa denna uppgift.

Samarbetet mellan områdesgrupperna och andra enheter i den kommunala administrationen samt samarbetet mellan kommunala förvaltningar genom områdesgrupperna har förstärkts i båda kommundelarna efter förstärkning av områdesgrupperna. Det betonas i alla intervjuer som gjorts med representanter i områdesgrupperna. Denna förstärkning har skett, enligt representanter, genom utväxling av information mellan grupperna:

Man är alltid uppdaterad om saker som händer i de andra förvaltningarna. Man samordnar eget arbete med de andras. Man undviker dubbelt arbete och därigenom sparar man pengar (sammanfattningen från flera intervjuer).

Utväxling av information i områdesgrupperna leder till en helhetssyn på områdena och minskar segmentering. Personen som sitter, till exempel, från Tekniska förvaltningen i Tullinges områdesgrupp får information från representanten från Barn- och ungdomsförvaltningen om riskerna som finns för elever i en skola på grund av brister i trafiksystemet. Eller representanten från Barn- och ungdomsförvaltningen i Fittja får information från representanten från föreningsrådet att barn på fritidsgårdarna mer och mer spelar kort med vinster och förluster.

Det händer dock mycket mer än bara informationsutbyte. Som sagts tidigare remitterar områdesgrupperna arbetet, som efterfrågats av lokalbefolkningen, till de relevanta förvaltningarna direkt eller genom representanterna. Det är särskilt viktigt för Fittja där befolkningen, av naturlig anledning, har mindre kunskap om kommunens administration och inte känner till vart man ska vända sig i olika ärenden. Grupperna är också ett relevant organ där man kan reflektera och ge synpunkter på remisserna som kommer från olika organisationer när det gäller arbeten på lokal nivå. Personerna som sitter i grupperna är, efter ett tag, kanske de bästa personerna att hantera lokala frågor. I Fittjas fall förstärks samverkan mellan olika enheter eller organisationer även

genom nätverksgrupper.

Här ska också nämnas områdesgruppernas roll i en lärandeprocess i samarbete. Vilka praktiska svårigheter finns i samverkan mellan olika enheter/organisationer? Vilka förutsättningar bör finnas för ett givande samarbete? Hur ska dessa svårigheter och förutsättningar tacklas för att underlätta samarbetet? Lärandeprocessen finslipar samarbete och relationer mellan olika organisationer, och omvandlar dem från teoretiska diskussioner till konkreta åtgärder.

Trots dessa positiva sidor kan områdesgrupperna i Fittja och Tullinge inte räknas som ett tillfredställande forum för samarbete mellan kommunens olika enheter om områdena. Som sagts tidigare görs det fortfarande många saker i båda kommundelarna utan samordning genom områdesgrupper. Orsakerna är de samma som diskuterats tidigare: bristande förankring av områdesgrupperna i kommunala förvaltningar, otillräckligt informationsflöde mellan områdesgrupperna och kommunala förvaltningar osv.

Även mellan områdesgrupperna är relationerna inte så täta som skulle kunna önskas. Informationsutbyte sker indirekt genom områdesutvecklarna som tillhör samma förvaltning eller genom andra plattformar (till exempel Mångkulturellt centrum FOU) där områdesutvecklarna deltar tillsammans med personer från andra enheter/organisationer. Det finns ingen plattform för direkt informationsutbyte mellan olika områdesgrupper.

Ett nära samarbete mellan områdesgrupperna är nödvändigt. Trots skillnader i förutsättningar och arbetsuppgifter finns det en hel del som är gemensamt för dessa grupper. Diskussion om likheter, och även olikheter, ger möjligheter för grupperna att lära av varandras erfarenheter och undvika upprepningar. Det leder också till en positiv dynamik (synergi) som gör arbetet effektivare.

Till skillnad från områdesgruppernas positiva roll i samarbetet mellan kommunala enheter, har deras roll i samarbetet mellan kommunala enheter och regionala/nationella organisationer inte fungerat tillfredställande. Man kan även hävda att den har försvagats jämfört med perioden när olika statliga satsningar var aktuella. Den enda organisation som har varit representerad under hälften av de två områdesgruppernas möten under 2005 är Tullinge församling. Det har aldrig funnits representanter från Försäkringskassan i områdesgrupperna. Inte heller finns representanter från Vägverket i Tullinges områdesgrupp, som egentligen borde vara aktuellt för denna grupp. Arbetsförmedlingens och polisens närvaro har upphört sedan de statliga satsningarna. Hälsoteamet har representerats under knappt hälften av mötena, men mycket sporadiskt. Under ett år har tre personer ersatt varandra.

Samma gäller för samarbetet mellan kommunala enheter och den privata

sektorn. Privata sektorn har haft mycket svag representation i Botkyrkas områdesgrupper. Som jag har skrivit i utvärderingen av Storstadssatsningen i Botkyrka har de betett sig som "free riders" som utnyttjat resultatet från förändringsarbetet i kommunen men inte har delat ansvaret (se Hosseini 2001; Hosseini 2002). Efter statliga satsningar har samarbetet inte blivit bättre utan sämre.

Man har försökt både i Fittja och Tullinge att locka privata bostadsföretag till områdesgruppen; i Tullinge HSB och i Fittja NUSEC som förvaltar den privata ägaren av Forvägen. Dessa försök har dock varit svaga och utan resultat. Jag ser en inställning i båda grupperna som kan sammanfattas: Om tidigare försök med speciella stöd från statens sida och större statliga resurser inte lyckats, så är chanserna troligtvis ännu mindre att man lyckas utan statliga stöd och resurser i framtiden.

Bland företagen har Botkyrkabyggen aktivt engagerat sig i både Tullinge och Fittja. Företagets representanter har nästan alltid varit närvarande i båda grupperna och stött grupperna arbetsmässigt och resursmässigt. Men Botkyrkabyggen är ett kommunalt företag och bör inte räknas som en del av privata sektorn.

Svårigheterna i samarbetet mellan kommunala organisationer och regionala/nationella organisationer samt samarbetet med den privata sektorn har diskuterat i flera rapporter som utvärderat Blommanssatsningen och Storstadssatsningar. För att få en bild av dessa svårigheter hänvisar jag läsaren till dessa rapporter (se till exempel Hosseini 2002; Integrationsverket 2002). Här ska jag bara peka på två faktorer som ska tas i med i beräkningen om man försöker att locka dessa aktörer till samarbete.

Regionala/nationella organisationer har bredare arbetsfält som kräver rationalisering och standardisering för en effektivare arbetsinsats. Rationalisering och standardisering står mot det lokala arbetet som kräver en nyanserad och detaljerad syn på områden och kräver större resurser. Det är inte en slump att sådana organisationer visat sig endast när statliga satsningar har kommit till kommundelarna.

När det gäller den privata sektorn är ekonomiska vinster en drivande kraft för denna sektor. Företagen som arbetar inom denna sektor vill ha sina vinster från arbetet som de lägger ner. Samarbetet med dessa företag kan inte bygga på etiska principer. Dessa företag måste se sina vinster – åtminstone långsiktigt om inte kortsiktigt - i samarbetet som de ingå i.

Med aktualisering av diskussioner om företagens sociala uppgifter, som tas upp ibland under namnet socialekonomi, har den privata sektorn blivit mer

övertygad att man kan vinna långsiktigt på satsningar på sociala uppgifter. Detta har i sin tur uppmuntrat dem till samarbete med sociala och kulturella aktörer. Det är dock för tidigt att säga om denna princip gäller alla företag, åtminstone med erfarenheter som visat sig i Fittja när det gäller samarbetet med bostadsföretagen.

Med hänsyn till dessa faktorer är skapandet av samarbete med regionala/statliga organisationer samt med privata sektorn inte omöjligt. Det kräver dock en långsiktig planering som bygger på bägge sidornas vinster. Det finns positiva erfarenheter på internationell nivå. Användning av dessa erfarenheter är dock större än områdesgruppernas förmåga och kräver inblandning av kommunala, regionala och statliga myndigheter.

De boendes delaktighet

Som sagts underförstått i beskrivningen av områdesgruppernas organisation har dessa grupper olika kanaler för dialog med boende. Kommunala förvaltningar, regionala och lokala organisationer och bostadsbolag har direkta kontakter med sina målgrupper, och information genom dessa kontakter tillförs (eller skulle tillföras) genom deras representanter till områdesgruppen. Bland dessa är medborgarkontoren särskilt viktiga, som arbetar direkt med boende, och Botkyrkabyggen, som har sina husvärdar i flera portar i varje kommundel.

Informationen tar sig in även genom olika skrifter och hemsidor. Bortsett från olika informationsblad som delas av olika enheter/organisationer har varje kommundel sin Pejl som publiceras regelbundet i samarbetet med kommundelens områdesutvecklare och tar upp frågor som är aktuella för kommundelen. Det finns också flera hemsidor som utgör olika forum för dialog mellan boende, tjänstemän och politiker.

Informationen flödar in också genom olika personer (boende, tjänstemän, forskare och politiker) som bjuds in för att delta i specifika möten. I Fittjas fall, som sagts tidigare, sitter två personer från Föreningsrådet i områdesgruppen. Det finns också flera nätverkgrupper som kanaliserar informationen från och till områdesgruppen genom medlemmar som sitter både i områdesgruppen och i nätverkgrupperna. Bland dessa är Informationsgruppen särskilt viktig, och har bildats nyligen för detta syfte.

Den viktigaste direkta länken mellan områdesgrupperna och de boende är dock områdesutvecklarna. Områdesutvecklarna tar kontakt med de boende genom individuella samtal, hälsar på i samlingslokaler och på institutioner, deltar i festarrangemang samt, när det behövs, bjuder in folk till större möten. Genom dessa möten försöker de samla in de boendes uppfattningar om behoven som

finns i kommundelen, prioriteringar som ska göras och åtgärder som ska vidtas.

Trots så många kanaler är områdesgrupperna knappast kända i båda kommundelarna. Det visar en enkätundersökning i Fittja och intervju med föreningsansvariga i båda kommundelarna. Enligt en enkätundersökning genomförd av Mångkulturellt centrum i Fittja år 2003, känner endast 10.4% av respondenterna till "områdesgruppen" i Fittja. Personer som känner till den är ofta de som har varit på något möte som anordnats av Fittjasatsningen eller/ och de som varit aktiva i någon av Fittjasatsningens aktiviteter (se den följande tabellen)

Känner du till "områdesgruppen" i Fittja?	Har du varit på något möte som anordnats av Fittjasatsningen		Har du varit aktiv i någon av Fittjasatsningens aktiviteter?	
	Ja	Nej	Ja	Nej
Ja	22.1	7.7	40.0	8.7
Nej	77.9	92.3	60.0	91.3
Total	100.0	100.0	100.0	100.0

Statistiken bekräftas av intervjuer med ansvariga för föreningar i Fittja. Av de 8 personer som intervjuats vet inte 3 personer att det finns en områdesgrupp i Fittja. Bland dem som vet det (5 personer) har 1 person hört namnet, men vet inte riktig vad områdesgruppen sysslar med. Det är bara 4 personer (hälften) som vet områdesgruppens roll i kommundelen Fittja.

Vi har inte statistik om Tullinge. Om vi accepterar att Fittjasatsningen har varit en kanal till att känna till områdesgruppen i Fittja, får man hävda att kunskap om områdesgruppen är ännu mindre i Tullinge utan en sådan satsning. Intervjuer med föreningsansvariga bekräftar detta. Av de 11 personer som intervjuats har 7 personer inte hört namnet "områdesgrupp". 4 personer har hört namnet, men vet inte vad områdesgruppen sysslar med. Ingen person har riktig kunskap om gruppens roll i kommundelen.

Informationen om områdesutvecklaren är bättre i Fittja och i Tullinge jämfört med områdesgrupperna. Av de 8 personer intervjuade i Fittja, har 3 personer inte hört talas om att det finns en områdesutvecklare i Fittja. 5 personer vet väl eller ganska väl vad områdesutvecklaren sysslar med. I Tullinge, av de 11 personer som intervjuats, känner 4 personer till områdesutvecklaren, men vet dock inte exakt vad han/hon sysslar med. 7 personer vet inte att det finns någon områdesutvecklare i kommundelen.

Om vi accepterar att ansvariga för föreningslivet är den aktivaste gruppen i en kommundel, då kan man sluta sig till att vanliga medlemmar i föreningslivet och lokala invånare utanför föreningslivet har ännu mindre kunskap om områdesgrupperna.

Detta material visar att det är en viktig uppgift för båda områdesgrupperna att

sprida information till boende om grupperna. Annars skulle de inte fungera som lokala organisationer som förverkligar boendes förväntningar. Som ett sorts protest, säger en av mina intervjupersoner i Fittja:

”Ingen person i Fittja känner till områdesgruppen. Varför kan de inte ha sitt eget tält när det är familjefestivalen i Fittja. I detta tält kan de informera folk vad områdesgruppen är för något och i vilka frågor de boende ska vända sig till dem. De vill bara ha sitt namn på varje informationsblad utan att vara aktiva”

Det finns medlemmar i områdesgrupperna, särskilt i Tullinge, som underskattar värdet av att folk känner till områdesgrupperna. För dessa personer är det bara viktigt att områdesgrupperna finns och arbetar i kommundelen. Det räcker med att informationen sprids genom områdesutvecklaren, medborgarkontoret eller förvaltningarnas egna kanaler.

Denna uppfattning minskar områdesgruppernas roll i samverkan mellan olika enheter/organisationer som representeras i grupperna, eller i bästa fall gör arbetet för de boende, inte med de boende. Denna uppfattning visar på att man underskattar värdet av en levande dialog mellan boende och organisationer, därigenom kan en överenskommelse om svårigheterna och dess lösning förverkligas. Områdesgrupperna är inte (eller skall inte vara) bara kommunens utsträckta arm utan också aktörer som för kontinuerliga dialoger.

En av orsakerna till bristande information om områdesgrupperna är kanske den korta tiden som de varit aktiva som en organisation. Som sagts tidigare har grupperna som nätverk funnits länge i kommundelarna. Men som en del av kommunens organisation godkänd av den kommunala administrationen är de nya. Under denna korta tid har de inte hunnit presentera sig för de boende, särskilt med hänsyn till att stor tid gått åt till att definiera vem som ska sitta i områdesgruppen och vilka uppgifter som ska tillfalla grupperna. Lokalt arbete är tidskrävande, speciellt i en kommun del som Fittja som har högre instabilitet med väsentliga kommunikationssvårigheter.

En annan orsak är tidsbrist hos områdesutvecklarna, som gör den viktigaste delen av dialogarbetet. Områdesutvecklaren i Tullinge har hittills arbetat halvtid. Områdesutvecklaren i Fittja har arbetat heltid, men arbetet i Fittja är mer krävande än i Tullinge. Arbetet som gjordes tidigare av två personer i Fittja görs nu av en person. Båda områdesutvecklarna har också en del administrativa arbete.

Den först angivna orsaken kommer att jämnas ut sig när områdesgrupperna hunnit att etablera sig som en del av kommunens organisation och definierat vilka som ska ingå i grupperna och vad som ska göras av grupperna. Den

andra svårigheten kan lösas genom att man frigör områdesutvecklarna från uppgifterna som inte har så mycket att göra med dialogarbetet. Till exempel, kan man kanske acceptera ett minimum administrativt arbete för en områdesutvecklare, men det är svårt att acceptera att de ska belastas med administrativt arbete till den grad att de inte hinner satsa tid på kontinuerliga dialoger med de boende. Dessa dialoger är kärnan i områdesutvecklarnas arbete. Utan dialogerna förvandlas områdesutvecklarna till tjänstemän bland andra, de tappar sin poäng.

Områdesutvecklarna bör alltid vara uppdaterade i det som händer i kommundelen. För att vara så måste de alltid vara i kontakt med olika grupper (boende och arbetande), diskutera med dem, svara på frågorna så långt de kan, och kanalisera ickebesvarade frågor till relevanta aktörer. Sådana arbeten är ofta inte synliga men tidskrävande. Belastning av områdesutvecklarna med pappersarbete minskar deras möjligheter att arbeta med viktigare uppgifter.

Det skulle vara önskvärt att områdesutvecklarna bodde i kommundelen där de arbetar. Det skulle vara ännu bättre om flera medlemmar i områdesgrupperna bodde i kommundelen. När man bor i ett område får man en hel del information som inte är tillgänglig för ickeboende. Man får också ett intresse för området som saknas bland ickeboende.

Detta önskemål är dock mot grundlagen om boendes frihet att välja sin bostad. Det är också mot verkligheten i Fittja. Personer som bor i ett invandrartätt område flyttar ut när de får möjligheter att låna pengar. Det är inte en slump att två personer som sitter i Tullinges områdesgrupp bor i Tullinge, men ingen i Fittja.

Man ska dock inte överdriva betydelsen av att bo i en kommundel för att komma nära information om de boende. Informationsinsamling kan ske också genom andra metoder. Det enda som är viktigt i sammanhanget är engagemang och vilja att nå informationen.

Jag är lite skeptisk till vissa metoder som används – inte så sällan för att samla information om boendes behov. En av de metoderna – som är ett arv från framtidsverkstäderna under Storstadssatsningen – är att man samlar folk på en samlingsplats och frågar dem vad som är bra och dåligt i kommundelen. Genom denna metod vill man nå kunskap om behoven som finns i olika områden och använda dem för framtidsplaneringen.

Sådana metoder är fruktbara om man använder dem vid undantagstillfällen då många personer är närvarande. Men metoderna förlorar sin fruktbarhet när man upprepar dem oftare med mindre deltagande. De få personer som deltar i de upprepade samlingstillfällena är ofta inte representativa. Det är inte heller

självkärligt att deras information om kommundelen är rikare än medlemmarna i områdesgruppen. Dessa metoder kan även vara kontraproduktiva om man inte kan förverkliga – som ofta händer - behoven som man frågar efter.

Man skulle kunna påstå att med så många kanaler som nämnts tidigare är kommundelarnas brister välkända. Det saknas istället möjligheter att svara till behoven som finns. Dessa möjligheter finns på begränsad nivå i områdesgrupperna, möjligheterna finns än mer i den kommunala administrationen men är ändå inte obegränsade. På en högre nivå gäller samma sak som till regeringen. Vissa frågor har inga enkla lösningar.

På grund av denna komplexitet är områdesgruppernas uppgifter inte bara att ta kontakt med lokalbefolkningen och ta reda på deras behov, utan också att aktivera kanalerna som möjliggör deras verkställande. Med aktivering av kanalerna menar jag involvering av kommunala administrationen och statliga administrationen mer och mer i de lokala arbetena. Förankring av områdesgruppernas arbete i den kommunala administrationen och regionala/statliga organisationerna, som diskuterats tidigare, är ett steg i denna riktning.

Kommunledningens direktiv om att personer med höga positioner ska sitta i områdesgrupperna följer detta syfte. Enligt intervjuerna har det i praktiken också lett delvis till högre involvering av kommunförvaltningar i det lokala arbetet. Som sagts tidigare, står denna åtgärd dock mot nära kontakter med lokalbefolkningen. De som har högre positioner har mindre tid att sitta i områdesgrupperna och ännu mindre tid att ta kontakt med boende. Andra metoder behövs för aktivering av den kommunala administrationen och regionala/statliga organisationerna utan att ha en sådan motsättning.

På grund av denna komplexitet ingår det i områdesgruppernas arbete också att övertyga lokalbefolkningen om att alla svårigheter inte kan lösas på en gång. Resurserna är begränsade och prioriteringar är nödvändiga. Områdesgrupperna bör också övertyga lokalbefolkningen att alla svårigheter inte har enkla lösningar. Min bedömning är att denna metod (som kan kallas ömsesidig dialog) leder mer till de boendes delaktighet utan att leda till besvikelser. Områdesgrupperna har hittills arbetat mindre i denna riktning.

Jag har hittills begränsat diskussionen till dialog mellan områdesgrupperna och boende. Delaktighet är dock mer än dialog. Delaktighet är att vara med och fatta beslut. Så länge vi begränsar diskussionen till dialog, utan beslutfattning, dyker mindre svårigheter upp. Man vill fråga, acceptera/förneka eller övertyga. Men när det kommer till delaktighetsnivå förvandlas frågan till en komplex organisatorisk fråga. Man bör bestämma vilka personer som ska representera lokalbefolkningen, hur dessa personer ska väljas och vilken roll de ska ha i områdesgrupperna.

Områdesgrupperna har hittills inte tydliggjort för sig själva vilken av dessa begrepp de arbetar efter. I deras möte och skrifter används dessa två begrepp som synonymer. I praktiken har man dock arbetat med dialogen. I denna fas, med möjligheterna och kunskapen som finns, är det kanske rimligare att begränsa sig till dialogen. Men på lång sikt är det mer givande att jobba för delaktighet. Organisera delaktighet är dock lättare sagt än gjort. För att lyckas med delaktighet bör man samla försöken som har gjorts i Sverige och andra länder och bygga på de erfarenheter som finns.

Jag började denna del av rapporten med att berätta att det inte är så många bland boende i båda kommundelarna som känner till områdesgrupperna. Bland de få personer som känner till dem vet inte så många vad områdesgrupperna sysslar med. Om det är så skulle det vara onödigt att ta upp frågan: är de boende i kommundelarna nöjda med områdesgrupperna och deras arbete? Det enda som jag kan skriva är att jag inte har hört under mina intervjuer – med medlemmar i själva grupperna och föreningsansvariga – att områdesgrupperna är onödiga. Fast grupperna är fortfarande långt ifrån de uppgifter som de har framför sig, både enligt personerna som sitter i grupperna och föreningsansvariga som har kännedom om grupperna.

Bedömningen är ännu mer positiv om områdesutvecklarna. Deras funktioner och deras arbete uppskattas av personer som känner till dem. Att välja en person med invandrarbakgrund till Fittja bedöms vara mycket positivt. Som sagts tidigare, den svarar till ett känslomässigt behov som invandrare med en kort tids vistelse i det nya landet har med sig. Ett behov som inte kan förklaras i rationella termer.

Man kan genom intervjuer med föreningsansvariga se att boende i Fittja ofta vänder sig till områdesutvecklaren eller till vissa föreningsansvariga i ärenden som kan göras enklare av medborgarkontoren eller någon förvaltning. Dock på grund av denna känslomässiga relation vänder de sig till områdesutvecklaren eller till föreningsansvariga. Relationen påminner om modersmåsläraren i Sverige och på internationell nivå. Enligt litteraturen som finns om invandrartäta områden gör modersmåslärarna ofta ett arbete som annars görs av socialsekreterare. Detta på grund av känslomässiga relationer som föräldrar skapar med modersmåslärarna.

Tyvärr uppmärksammas denna relation inte så mycket i områdesutvecklarnas arbete. Ännu mindre i kommunens Kultur- och fritidsförvaltning som har närmast relation med föreningar. Tvärtom bygger relationerna på instrumentella syften som ska leda till invandrares snabbare integration.

Underbetoning av känslomässiga relationer, och överbetoning av integrationsuppgift (som glöms när det kommer till svenska föreningar) leder

inte till mer integration utan till sämre hälsotillstånd. Det leder i sin tur till längre köer på sjukhus och större ekonomiska förluster.

Referenser

Hosseini-Kaladjahi Hassan 2001. *Tusen röster om Fittja. Integrationsfrågan betraktad utifrån en enkät bland de boende*. Botkyrka: Mångkulturellt centrum.

Hosseini-Kaladjahi Hassan 2002. *Stora fiskar äter fortfarande små fiskar. Helhetsutvärdering av storstadssatsningen i Botkyrka kommun*. Botkyrka: Mångkulturellt centrum.

Integrationsverket 2002. *På rätt väg? Slutrapport från den nationella utvärdering av storstadssatsningen*. Norrköping: Integrationsverket.